

Ik schrijf

foutloos

Nederlands

Colofon

© 2017 Frans Collignon

Niets van deze uitgave mag voor anderen worden gekopieerd of toegankelijk worden gemaakt door elektronische opslag. Ook mag de tekst niet opnieuw openbaar worden gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Adviesbureau Collignon (abc)

Leekerhoek 7

1274 JK Huizen

tel: [+31623062938](tel:+31623062938)

e-mail: frans@collignon.tv

web: www.collignon.tv

Inhoud

- Inleiding
- de uitgangen in de tegenwoordige tijd
- de verleden tijd
- de d-tjes en t-tjes bij een voltooid deelwoord
- Die tussen-n
- Schrijf niet al tijd al les los van elkaar, maar ook niet al les aan elkaar
- Een zin begint met een hoofdletter en eindigt met een .
- Komma op
- Met je houten kop en je goede goed
- Een ij hoort er bei

Inleiding

Wie af en toe een rapport moet schrijven, een notitie of een brief, loopt wel eens tegen problemen aan met de spelling. Sommige zijn simpel op te lossen. Schrijf je nu *stiekem* of *stiekum*? Het kleinste woordenboekje helpt je al uit de nood (het is *stiekem*). Maar hoe zit het toch ook al weer met die *d's* en *t's* als bij *verdraaid* of *verdraait*?

Dit boekje is bedoeld als ruggensteuntje in de strijd tegen dit soort instinkers bij het schrijven van teksten in het algemene Nederlands, de standaardtaal. Het is voor iedereen die even niet heeft opgelet toen de spelling van voltooide deelwoorden en dat soort zaken in de klas werden uitgelegd. Je leest hier hoe je simpel de juiste keuze maakt bij woorden als *gebeurd* en *gebeurt*.

Als je niet zeker weet hoe je een woord moet spellen, pak dan een woordenboek of kijk even op internet. Nog makkelijker is het om je spellingscontrole op je computer aan te zetten! Let daar wel even bij op. Die controle kijkt wel of een woord goed gespeld is, maar kan vaak niet zien of het in dat ene zinnetje nu met een *t* of een *d* moet worden geschreven. Daar heb je dan deze app weer voor...

Frans Collignon

Werkwoorden vervoegen

De uitgangen in de tegenwoordige tijd (wat nu gebeurt dus)

In de tegenwoordige tijd krijgt het werkwoord in het enkelvoud als er geen *ik* staat ALTIJD één *t* op het eind als je die hoort. Je schrijft het dus zo als je het zegt. Het is *ik loop, hij loopt en wij lopen*.

In het meervoud kan het niet fout gaan. Dan schrijf je gewoon het hele werkwoord: *Wij fietsen, de bladeren vallen*.

Opletten: Soms staat in de zin degene die het doet, erg ver weg van het werkwoord. Als je twijfelt gewoon je afvragen wie er wat doet.

Probleem: Bij een werkwoord dat op een *t* eindigt, zoals in *zij lust hem rauw*, blijft die *t* gewoon staan. Er komt geen extra *t* achter. Als het woord in het enkelvoud op een *d* eindigt zoals bij *rijden*, dan komt die *t* er gewoon achter: *hij rijdt als een gek*. Alleen *ik rijd* is het zonder *t*. Dit geldt ook voor woorden die je met andere werkwoorden samen gebruikt, zoals *worden*: *ik word niet goed* en *hij wordt het helemaal*.

Uitzondering: Als het werkwoord door *jij* wordt gevolgd, dan schrijf je die *t* niet. Die *jij* mag ook *je* zijn, zolang je daar maar *jij* van kan maken. Het is *zo word je ziek* (zonder die *t*) en *zo wordt je hond ziek* (met die *t*), want in het eerste zinnetje kan je de *je* in *jij* veranderen en in het tweede niet.

Kort en goed: Als het woord slaat op iemand anders dan *ik* in zinnen als *hij rijdt, jij zegt, Frans spreekt, de universiteit zuigt*, dan eindigt het woord in de tegenwoordige tijd ALTIJD op één *t*.

Voorbeelden:

Hij klust, ik rust, het gebeurt, zij gelooft, jij biedt

Het gebeurt nu:

- bij een t-klank is de laatste letter altijd een *t* als je het niet zelf doet (*hij rijdt, zij weet*),
- geen *t* als er direct *jij* (of *je* waar je ook *jij* van kan maken) achter staat,
- doe je het zelf, dan alleen *t* als die al in het werkwoord zit (*ik stoot*),
- meervoud is altijd *en* (*wij wonen*).

De verleden tijd (dus toen het gebeurde)

De uitgangen in de verleden tijd schrijf je zoals je het zegt. Alleen even opletten of het meervoud is of enkelvoud. Heel vaak komt er *de/den* of *te/ten* achter (*wij verdeelden, hij rookte*). In andere gevallen is er een onregelmatige vorm (*ik liep, jullie kochten*).

Onthoud dat in meervoud (*wij, zij, die dingen*) er een *n* achter die *te* en *de* komt en in enkelvoud (*iets, ik, jij, enzovoorts*) niet. Het enige probleem is of er een dubbele *d* of *t* komt. Als het woord zelf al een *d* of *t* heeft, dan komt er *te* of *de* achter. *Hij pootte de aardappelen, zij baadde in weelde* en *wij lustten het niet*. Door die dubbele *d* en *t* wordt de klinker er voor (hier de *o* en de *a*) verdubbeld anders schrijf je en zeg je *hij potte* en *zij badde*. Maar *potten* is iets heel anders dan *poten* en *badden* bestaat niet. Bij *lusten* is er door die *s* geen verschil in uitspraak, dus blijft het gewoon één *u*.

Opletten 1: Het verschil tussen enkelvoud en meervoud hoor je soms niet goed. Je moet je dus even afvragen wie het doet. Meervoud? Altijd een *n*.

Probleem: Er moet soms een dubbele *d* of *t* worden geschreven. Wanneer? Als het woord al een *d* of *t* heeft voor de *-en*: *gisteren laadden zij hun auto* en *gisteren laadde zij haar auto*.

Opletten 2: bij bijvoeglijke naamwoorden komt er nooit die vervelende dubbele *d* of *t*: *hij plantte de geplante bomen opnieuw*.

Uitzondering: Geen!

Kort en goed: Schrijf zoals je het hoort met een *de* en *te* er achter, ook als het woord al een *d* of *t* heeft. Let op meervoud en zet er dan een *n* achter.

Voorbeelden:

Hij leefde, wij stootten, jij kotste, ik wedde, zij verklootten

Het gebeurde toen:
schrijven zoals je het hoort *-de* of *-te* in enkelvoud en *-den* en *-ten* in meervoud,
als het werkwoord al een *t* of *d* heeft aan het eind, dan wordt het een dubbele *t* of *d* (*hij laadde* – je hoort een lange *a*, dus je schrijft er twee).

De d-tjes en t-tjes bij een voltooid deelwoord (als het al is gebeurd)

Je schrijft *het gebeurt* met een *t*, maar *het is gebeurd* met een *d*. Alleen bij een voltooid deelwoord kan er een *d* komen. Bepaal dus of in deze zinnetjes *gebeuren* een voltooid deelwoord is. Dat doe je door te kijken of er een hulpwerkwoord (hè, watte?) bij hoort. Hulpwerkwoorden zijn woordjes als *ben*, *is*, *zijn*, *wordt*, *hebben* of *lijken* die verbonden zijn met dat voltooid deelwoord: *Ik heb gevoeld*, *wij hebben geleefd*, *hij is gekust*, *zij lijken bedonderd* en *jullie worden geprikt*. Meestal staan die hulpwerkwoorden dicht bij het voltooid deelwoord. Soms niet en dan moet je even opletten.

De meeste voltooid deelwoorden eindigen op een t-klank. Als dat niet het geval is, dan schrijf je gewoon wat je hoort: *gelegen*, *gekomen*, enzovoorts. Maar bij een t-klank is het kiezen tussen *d* of *t*. Die keuze is simpel: mompel het werkwoord in de verleden tijd en kijk of je een *t* of een *d* hoort. Dat is dan de letter waar het woord in de voltooidde vorm op eindigt.

Bij *horen* is dat *hoorde*, dus is het *gehoord*.

Bij *geloven*, hoor je *geloofde*, -> *geloofd*.

Je zult zien dat als de letter of klank van het werkwoord voor *-en* een *k*, *f*, *s*, *ch* of *p* is, dat dan het voltooid deelwoord eindigt op een *t*. Bij *juichen* is dat *juichte*, dus *gejuicht*. Alle andere krijgen een *d*. Voorbeeld: het is *leven*, *leefde*, dus is het *geleefd* (er staat wel een *f*, maar in het hele werkwoord is dat een *v* - en dat telt). Woorden die al op een *t* of *d* eindigen (*praten* en *leiden*) krijgen er niks bij, want ze hebben al een *t* of *d* (*gepraat* en *geleid*).

In Nederland worden zinnen niet altijd helemaal uitgesproken. Op het voetbalveld hoor je wel eens *mooi getrapt*. Hier is *getrapt* een voltooid deelwoord zonder dat je een hulpwerkwoord ziet. Dat komt omdat de zin een verkorte versie is van *je hebt de bal mooi getrapt*. Dat geldt ook voor zinnetjes als *eieren eet ik alleen gekookt* (eigenlijk staat er: *eieren eet ik alleen als ze zijn gekookt*). En als je triomfantelijk roept *gebeurd*, als iemand vraagt of je wel je huiswerk hebt gemaakt, dan zeg je eigenlijk *dat is gebeurd*. Met een *d* dus.

Opletten 1: Kijk of je met een voltooid deelwoord heb te maken. Speel even met het zinnetje door er *gisteren* of *morgen* aan toe te voegen: *hij is verward* - *gisteren was hij verward* - *morgen is hij verward*. Met het zinnetje *hij verwacht mij met haar* wordt dat *gisteren verwarde hij mij* - *morgen verwacht hij mij*. Als dat *verward* niet verandert is het een voltooid deelwoord.

Probleem: Je hoort een t-klank, maar de ene keer is een *t* en de andere keer een *d*. Luister of je een *d* of *t* hoort in de verleden tijd en gebruik die letter (*gisteren kotste hij*, dus *hij heeft gekotst*).

Opletten 2: Sommige werkwoorden beginnen met *ge-* en zijn toch geen voltooidde deelwoorden. De bekendste is *gebeuren*. Niet ieder keer als je *gebeurt/d* hoort is het een voltooid deelwoord. *Dat gebeurt meestal te veel* - *dat is te veel gebeurd*.

Uitzondering: Woorden die uit een vreemde taal komen, meestal het Engels, worden vervoegd naar de laatste letter die je HOORT. Kijk daar eens. Het gaat om woorden als *updaten*.

Kort en goed: Schrijf een t-klink aan het eind van een voltooid deelwoord met dezelfde letter die je hoort als je het woord omzet naar de verleden tijd.

Ik heb gekookt, wij hebben gekotst, jullie hebben geleefd, zij zijn gehoord, hij is verwacht

**Het is al gebeurd:
alleen dan kan er een d aan het eind komen – kies dezelfde letter die je in de verleden tijd hoort (beledigde/beledigd, kuste gekust).**

Werkwoorden uit een vreemde taal (de geüpdatete spelling)

Woorden die uit het Engels of een andere taal komen, worden volgens de Nederlandse spelregels vervoegd. Het is dus *updaten, updatete, geüpdatet*.

Achter de stam plaatsen we de Nederlandse uitgangen. Voor de verleden tijd kijken we dan naar de regels voor verleden tijd zoals we hier voor hebben besproken. *Update* spreken we uit als [updeet]. Omdat de laatste hoorbare klank de *t* is, plaatsen we in de verleden tijd *te* achter de stam; om het voltooid deelwoord te maken plaatsen we een *t* achter de stam. Dus net als *maakte* en *gemaakt* van de stam *maak* wordt het *updatete* en *geüpdatet*. Die puntjes boven de *u* staan er omdat je het anders misschien als *geup-deet* zou uitspreken. Als je niet van de puntjes houdt, kan je er ook een streepje tussen zetten (*ge-updatet*). Dat is niet officieel, maar van mij mag het...

Ook in de tegenwoordige tijd zetten we de gebruikelijke uitgangen achter de stam. We krijgen dan: *ik update, jij/u updatet, hij/zij/het updatet, wij/jullie/zij updaten*. Zeker *hij updatet* staat raar, maar ja, het is wel goed gespeld.

Geüpdate is alleen juist in een uitroep als "*Hou toch op met dat zeuren over dat geüpdate!*". Dan is het is namelijk net zo'n soort woord als *gelul*.

Opletten: Engelse woorden die je gewoon als Nederlandse gebruikt, houden wel hun Engelse spelling, maar worden verbogen alsof het gewone Nederlandse woorden zijn. *Moven met die handel!*

Probleem: In het Engels eindigen woorden vaak op een *-e* die je niet uitspreekt. Je hoort alleen de letter er voor: *update, skate*. Behandel het woord dan alsof het op die laatst hoorbare letter eindigt.

Uitzondering: Geen, het is zo al moeilijk genoeg.

Kort en goed: Gebruik de Engelse spelling, behandel ze als Nederlandse woorden en doe of de laatst uitgesproken letter van het woord ook de laatst geschreven is. Maar *check* het met je *spellingchecker*.

Jij hebt gecheckt, zij update, wij schmierden, zij pardonnerden, jullie slalommen

**De spelling is geüpdatet:
bij de vervoeging behandelen als Nederlandse woorden,
als je aan het eind een *t* hoort, zo behandelen (ook al staat er *-te*).**

Die tussen-n

Is het nou koeieuier of koeienuier? Paardenbloem? Paddenstoel? Waarom schrijf je een *n* als je die niet hoort? Dat is om de spelling van deze samengestelde woorden eenvoudiger te maken.

Zeggen ze...

Het gaat hier om zelfstandige naamwoorden die aan elkaar gekoppeld worden, bijvoorbeeld *boek* en *kast* = *boekenkast*. *Stateloos* schrijf je niet met een *n* omdat *loos* zelfstandig niks is. Dat geldt natuurlijk ook voor woorden als *hogeschool*, want dat is een samenstelling van een bijvoeglijk naamwoord (*hoge*) en een zelfstandig naamwoord (*school*). Ook stop je de *n* er niet tussen als je hem daar ook niet zou kunnen uitspreken. Het is dus gewoon *brandblusser*. Een *brandenblusser* bestaat wel, maar dat is een kinderlijke naam voor *brandweerman*.

De basisregel houden we gewoon eenvoudig. Als het eerste deel van het woord alleen een meervoud heeft dat eindigt op *-en*, dan zetten we die *n* er altijd tussen: *pennenstreek*.

Dat betekent dat woorden die (ook) een meervoud hebben dat eindigt op *-es* geen *n* krijgen: *secretaressedag*. Het meervoud van *secretaresse* is namelijk *secretaresses* of *secretarissen*. Het meervoud van *secretaris* is alleen *secretarissen*. Dus als die ooit een feestje vieren, is het *secretarissendag*.

Bij woorden die met alleen een extra *e* de vrouwelijke variant aangeven, die wel een meervoud heeft op *-es*, terwijl de mannelijke variant dat niet heeft, doen we niet moeilijk en blijft de *n*. Neem het woord *studente*. Dat is in meervoud *studentes*. Maar een flatje vol *studentes* is toch een *studentenflat* en geen *studenteflat* of *studentesflat*. Het mannelijke woord bepaalt de hoofdregel. Dat geldt dus ook voor *agent*, *agente* en *assistent*, *assistenten* en meer van die woorden.

Er zijn maar drie uitzonderingen op de regel dat alle woorden die alleen *-en* als meervoud hebben een *n* in de samenstelling krijgen.

1. Als het eerste deel uniek aan één iets is toe te schrijven, bijvoorbeeld dat romantische licht 's nachts van die ene maan die we hebben: *maneschijn*. Op Mars met zijn twee manen is dat natuurlijk heel anders. Daar heb je *manenschijn*. Zo is er maar één zon, dus is het *zonnestelsel* en *zonnebank*.
2. Als het eerste deel een versterkende betekenis heeft, dan komt er ook geen *n*. Iets is *beregoed* of iemand is *apezat*. Maar als je met *apezatte* kop in het *pikkedonker* in een *berenkuil* dondert, was dan niet *bereslim*. In dit zinnetje heeft alleen *berenkuil* een tussen-n, omdat daar geen versterkende betekenis is te vinden in *beer*.
3. Versteende uitdrukkingen blijven zo als ze zijn. En een versteende uitdrukking is het al gauw, als je de elementen van de samenstellingen niet meer kan herkennen in hun zelfstandige betekenis. Voorbeelden zijn: *elleboog*, *hazewind*, *sikkepit* (letterlijk *geitenkeutel*). Woorden als *apekool* en *kattebelletje* (klein briefje) krijgen ook geen tussen-n, maar dat komt omdat het helemaal geen samenstellingen zijn. *Apekool* is een slecht soort schelvis en *kattebelletje* komt van het Italiaanse *scartabello*, dat *papierbundeltje* betekent. Als je het over een belletje om de nek van een kat hebt, dan is het natuurlijk wel een *kattenbelletje*.

Opletten: Ook al hoor je hem niet, toch moet je vaak een *n* schrijven in een woord dat uit twee woorden is samengesteld.

Probleem 1: Er zijn soms woorden waar het echt verschil maakt: *wat een klerewinkel is de klerenwinkel*.

Uitzondering: Er zijn een paar uitzonderingen. Er komt geen tussen-*n* als het eerste deel van het woord zo uniek is dat er maar één van is (*zonnewarmte*). Als het woord ook een meervoud heeft op *-s*, komt er geen *n*. Als het eerste deel bedoeld is om het tweede deel te versterken, schrijven we geen *n* (*retegoed*). In oude uitdrukkingen die je niet meer uit elkaar kan halen (*sikkepit*).

Probleem 2: Er lijken uitzonderingen op de uitzonderingen te zijn. Het is bijvoorbeeld *reuzenstap*, maar tegelijkertijd *reuzegoed*. Dat komt doordat het eerste gezien kan worden als een *stap* van een *reus* en het tweede niet als het *goed* van een *reus*.

Kort en goed: Meestal komt er een *-n*, maar als je twijfelt pak dan een woordenboek of gebruik de spellingcontrole.

Zonnekoning, retegoed, perenboom, uiensoep, huizenkoper

Schrijf altijd een tussen-*n* in samengestelde woorden, behalve:

- als het eerste deel ook een meervoud kent dat op *s* eindigt,
- als er maar één van is, bijvoorbeeld de zon (*zonnestraal*) of onze koningin (*Koninginnedag* – ook nog met een hoofdletter, want het is een feestdag),
- als het eerste deel versterkende betekenis heeft (*klerezooï*),
- in versteende uitdrukkingen; dat zijn woorden die je niet meer goed uit elkaar kan halen (*elleboog*, *sikkepit*),
- pak bij twijfel het woordenboek of gebruik de spellingscontrole.

Schrijf niet altijd alles los vaneenkaar, maar ook niet al les aan elkaar

In het Nederlands kan je lekker woorden aan elkaar breien, bijvoorbeeld *spellingvoorschriften*. Je zou ze de kost moeten geven die dan schrijven *spellingvoorschriften*. Dat gebeurt onder invloed van het Engels, waar het wel gewoon is te schrijven *spelling (of spell) instructions*. Zo'n spatie kan in het Nederlands zelfs voor betekenisverschil zorgen. Een *kleinzoontje* is heel iets anders dan een *klein zoontje*. Vraag maar aan opa. Als je de woorden in dit voorbeeld hardop uitspreekt, hoor je ook dat *klein zoontje* anders wordt uitgesproken als *kleinzoontje*. De laatste heeft maar één klemtoon. Maak daar gebruik van en schrijf zoals je het zegt.

Er is maar één uitzondering: in namen die al een spatie hebben, blijft die spatie staan als er een samenstelling van wordt gemaakt. *De Tweede Kamer heeft Tweede Kamerleden die in het Zuid-Hollandse Den Haag wonen*. Je ziet in deze zin ook dat het koppelteken ook blijft staan in afleidingen (*Zuid-Holland, Zuid-Hollandse*)

Soms moet je een streepje zetten tussen de delen van een samenstelling. Dat moet je bijvoorbeeld doen als het woord anders onleesbaar wordt. Een '*milieu-inspecteur*' krijgt zo'n streepje omdat je anders milie-uinspecteur zou kunnen lezen. Zou het echt...?

Het is ook niet verboden om een streepje te zetten als je denkt dat daardoor het woord duidelijk wordt. Zet die streep dan wel op de goede plaats. Maak er dus een *langeafstands-loper* van en niet een *lange-afstandsloper* of een *langeafstand-sloper*.

Die streep komt er ook samenstellingen waar een deel een afkorting is (*tv-kijker*) of bestaat uit andere tekens dan letters (*100-jarige, @-teken*). Dat is allemaal heel logisch.

Wat meestal niet aan elkaar geschreven moet worden is *te veel*. Vreemd genoeg gebeurt dat nu juist wel. FOUT! Alleen als je een lidwoord voor *teveel* kunt zetten, hoort het aan elkaar. *Mensen schrijven te veel over het teveel aan fouten*.

Getallen schrijf als je ze in letters neerpent, aan elkaar en dat doe je tot en met het getal negenhonderdnegeennegentig. Na *duizend, miljoen, miljard, biljoen* en nog hoger komt er een spatie. Oh ja, het is dan ook *drieëndertig*, omdat je misschien *dri-een-dertig* zou kunnen lezen. Maar als je dat zou doen, dan kan je vast ook niet tellen.

Het handigste is om gewoon in cijfers te schrijven, eventueel gecombineerd met woorden: *30 miljoen*. Probeer dan wel in een tekst de getallen tot en met twaalf (12) in letters te doen.

Te veel/teveel, klein kind/kleinkind, Tweede Kamerlid, bij wonen/bijwonen, in gaan/ingaan

Spaties zijn nodig, maar niet altijd:

- als woorden echt bij elkaar horen, schrijf ze dan ook aan elkaar – je hoort dat ze aan elkaar worden geschreven door klemtoonverschil als in *kleinkind* en *klein kind*,
- schrijf *te veel* bijna altijd los – alleen als je het hebt over *het* of *een teveel* moet het aaneen worden geschreven.

Een zin begint met een hoofdletter en eindigt met een .

Waarom weet ik niet, maar steeds vaker zie je zinnen die niet beginnen met een hoofdletter en ook niet eindigen met een punt. Het is vast luiheid. Het is dan ook een hele toer om die shiftknop in te drukken op het goede moment. En een zin eindigt altijd met een punt. Dat betekent dat het woord na die punt altijd een hoofdletter krijgt. En dat betekent weer dat een woord na een ander teken, bijvoorbeeld de dubbele punt (:) of de puntkomma (;) géén hoofdletter krijgt.

Cijfers moet je maar beschouwen als een hoofdletter. Dan is het duidelijk dat in een zin als *65 jaar ben ik geworden* er geen hoofdletter komt na de 65.

Er is natuurlijk weer een uitzondering, maar die is zo logisch dat die geen probleem geeft. Na een afkorting met een punt komt natuurlijk geen hoofdletter, behalve als de afkorting het laatste woord van de zin is: *lees bijv. dit zinnetje van vrijdag jl.*

Eigennamen krijgen altijd een hoofdletter. Alleen als het een echte soortnaam is geworden, vervalt de hoofdletter. *Sigmund Freud was de eerste die een freudiaanse vergissing beging.*

En mensen die grapjes uithalen met de hoofdletters van hun naam, kun je gewoon volgen – of je het nu leuk vindt of niet: *ArenA*.

De tussenvoegsels bij achternamen als *de* of *van* of *van der*, schrijf je met een hoofdletter als de voornaam er niet direct voor staat. Het is *meneer De Vries*, maar *meneer Kees de Vries*. Je kan natuurlijk ook in alle gevallen een hoofdletter gebruiken en zeggen dat je uit België komt. Want daar schrijven ze *Kees De Vries*.

Hoofdpunten:

- na een punt een hoofdletter (behalve bij een afk. midden in de zin),
- eigennamen krijgen altijd een hoofdletter en woorden die er van zijn afgeleid ook.

Komma op

Wanneer en waar komt een komma? Vergis je niet, een komma kan heel belangrijk zijn in een zin. *De man heeft een vriendin met een kat en een hond* is een heel andere zin dan *de man heeft een vriendin met een kat, en een hond*.

Maar keiharde regels zijn er niet. Dus je mag je gang gaan. Echt fout kan je het niet doen. Maar wel uitkijken dat je geen verkeerde betekenis legt in een zin door die komma achterwege te laten. *Ik kus je, vriendin* levert in een brief aan je geliefde minder problemen op dan *ik kus je vriendin*. Je merkt het verschil door beide zinnen eens luid voor te lezen.

Gebruik dus de komma om de juiste betekenis aan een zin te geven en verder waar je een echte rustpauze hoort als je de zin op voorleestoon hardop uitspreekt. Je zult dan merken dat je vaak, maar niet altijd, een komma zet voor woorden als *maar, omdat, zodat, opdat, indien, hoewel, tenzij* en *terwijl*. Voor *die* en *dat* doe je het al veel minder. Ik geef weer twee voorbeeldzinnetjes waar betekenisverschil is: *Huizen, die van steen zijn, kosten veel* of *huizen die van steen zijn, kosten veel*. In het eerste zinnetje zeg je dat alle huizen van steen zijn en dat ze duur zijn en in het tweede zinnetje zeg je dat alleen huizen van steen duur zijn. Er zijn kennelijk ook andere, houten huizen, die minder kosten.

Gebruik verder een komma in een reeks gelijkwaardige woorden, bijvoorbeeld in zinnen als *hij heeft fietsen, brommers, auto's en nog veel meer* en *zij heeft een dure, opgepimpte, rode scooter*.

Verder is het ook verstandig om zinnen met werkwoorden die niks met elkaar te maken hebben, een komma te plaatsen. *De vrouw die ik kies, loopt daar* of *de vrouw die ik heb gekozen, loopt daar* of *de vrouw die ik gekozen heb, loopt daar*.

Hier heeft *kiezen* en *lopen* niks met elkaar te maken. Je hoort trouwens hier ook de pauzes, tenzij je natuurlijk grote haast hebt. Rustig aan!

Komma's strooien:

- zet de komma, waar je een rustpauze hoort als je hardop leest,
- weet wat je bedoelt als je een komma weglaat of erbij zet (*groet je man, is iets anders dan groet, je man*).

Met je houten kop en je goede goed

De bijvoeglijke naamwoorden schrijf je zoals je ze uitspreekt. Op twee dingen moet je echter letten. Als het een stofnaam is, komt er een *n* achter: *de mooie pop met een zilveren kop*. Woorden die al op *n* eindigen, zoals *gekozen* en *gevonden* blijven ongewijzigd als ze als bijvoeglijk naamwoord worden gebruikt: *de gekozen president*. Ook hier kan je niet altijd op je spellingcontrole vertrouwen, want *de verlate meesters* en *de verlaten meesters*, zijn allebei goed. Alleen zijn de eersten *te laat* en de laatsten *eenzaam*.

Bijvoeglijke naamwoorden kan je ook zonder zelfstandig naamwoord gebruiken. *Wat kies je? De grote of de kleine?* Hier zit een grapje dat voor het spellen van belang is. Als je mensen bedoelt, moet je er in het meervoud een *n* achter zetten. *De groten lopen harder* betekent dat er mensen lopen. *De grote lopen harder*, betekent dat dieren, brommers of auto's zich snel verplaatsen. Om het nog ingewikkelder te maken kan je ook zeggen: *je hebt kleine mensen en grote mensen*. *De grote lopen harder*. Dan is hier *grote* een verkorte vorm van het eerder genoemde *grote mensen* en dan mag het weer wel zonder *n*. Snappie?

De *n* achter bijvoeglijke naamwoorden:

- bijvoeglijke naamwoorden eindigen altijd op een *e* (*mooie, zwarte, koude*),
- behalve bij stofnamen, dan krijgen ze *en* (*houten, katoenen, zilveren*).

Een ij hoort er bei...

Je schrijft het Nederlands min of meer zoals je het zegt. Je hoort natuurlijk niet alles. Een voorbeeld is het verschil tussen de *ij* en de *ei*. Er zijn overigens mensen die zeggen dat er wel een verschil in uitspraak is tussen *zij* en *zei* – *zij zei op de hei: hé ei, vrij 's met mij*.

Maar wie het niet hoort, zal het uit zijn hoofd moeten leren. Dat kan op verschillende manieren. Je kunt alle woorden met een *ij* en een *ei* in je hoofd opslaan. Dat is niet eenvoudig want het zijn er vele tienduizenden. Je kunt ook kiezen om alleen de woorden met *ei* te onthouden en dan als je niet weet *ij* te schrijven. De kans op fouten is dan ook nog erg groot, want er zijn weliswaar minder woorden met een *ei* dan met een *ij*, maar het zijn er altijd nog vele honderden. Nee, je zult het iedere keer als je het niet weet, moeten opzoeken. De *ij* is van oorsprong een dubbele *i*. Vandaar dat in sommige dialecten je wel het verschil hoort. Als je zo'n dialect spreekt, bijvoorbeeld eentje uit Brabant of Zeeland, dan kan je daar gebruik van maken. Als je het een beetje op een *i* lijkt, kies dan de *ij*. Voor de ABN-sprekers is er altijd nog het woordenboek.

Ei, ei, ij, ij:

- niks aan te doen - als je twijfelt/twijfelt opzoeken in een woordenboek of op internet,
- kijk dan wel naar de betekenis (leiden/lijden, wei/wij, mei/mij, meiden/mijden, bereiden/berijden, peiler/pijler, hei/hij, zei/zij).

“zij zei in mei tegen mij, dat wij in de wei een paard berijden en dan bereiden”.